

2. Andrushhenko V. P. Osnovni karakterystyky jevropejs'koi' universytets'koi' osvity ta mozhlyvosti i'h realizacii' v systemi osvity Ukrainy / V. P. Andrushhenko // *Filosofija i metodologija rozvytku vyshhoi' osvity Ukrainy v konteksti jevointegracijnyh procesiv* / [avt. kol.: V. Andrushhenko (kerivnyk), M. Bojchenko, L. Gorbunova, V. Lutaj ta in.]. – K.: Ped. dumka, 2011. – 317 s.

3. Bakirov V. S. Identychnist' i sociokul'turne pryznachennja universytetiv u «suspi'l'stvi znan'» / V. S. Bakirov // *Pedagogichna i psihologichna nauky v Ukraini: zb. naukovykh prac'*: v 5 t. – T.5: Vyssha osvita. – K.: Ped. dumka, 2012. – S.106–121.

4. Gorobec' Ju. I. Problemy formuvannja universytetiv «svitovogo klasu» / Ju. I. Gorobec', S. M. Porjev // *Pedagogichna i psihologichna nauky v Ukraini: zb. nauk. prac'*: v 5 t. – T.5: Vyssha osvita. – K.: Ped. dumka, 2012. – S.93–106.

5. Zhyzhko T. A. «Klasychnyj» i «ne klasychnyj» universytet v umovah rozvytku nacional'noi' osvity / T. A. Zhyzhko // *Nova paradygma. Filosofija. Politologija. Sociologija: Zhurnal nauk. prac' / Nac. ped. un-t im. M. P. Dragomanova, Tvorche ob-nja «Nova paradygma»*. – K.: Vyd-vo NPU im. M. P. Dragomanova, 2011. – Vyp.99. – S.62–72.

6. Zubryc'ka M. Filosofov'kyj dyskurs idei' universytetu: v skladnyh labiryntah poshuku istyny // *Ideja Universytetu: Antologija / Uporjad.: M. Zubryc'ka, N. Balyk, Z. Rybchyn's'ka; vidp. red. M. Zubryc'ka*. – L'viv: Litopys, 2002. – S.7–23.

7. Klark B. R. Sozdanie predprinimatel'skikh universitetov: organizacionnye napravlenija transformacii / Berton R. Klark. – M.: Izd. dom Gos. un-ta – Vyssh. shk. jekonomiki, 2011. – 240 s.

8. Myhal'chenko M. Korupcija v Ukraini: polityko-filosofov'kyj analiz: monografija / M. Myhal'chenko, O. Myhal'chenko, Je. Nevmerzhyc'kyj. – K.: IPIEND imeni I. F. Kurasa NAN Ukrainy, 2010. – 615 s.

9. Poljakov M. V., Savchuk V. S. Klasychnyj universytet: evoljucija, suchasnyj stan, perspektyvy. – K.: Vyssha shkola, 2004. – 416 s.

10. Riddings B. Universitet v ruinah / Bill Riddings. – M.: Izd. dom Gos. un-ta – Vyssh. shk. jekonomiki, 2011. – 304 s.

11. Sovsun I. Novyj porjadok dennij dlja universytets'koi' osvity [Elektronnyj resurs] / Inna Sovsun // *Spil'ne: zhurnal social'noi' krytyky*. – 2011. – №3. – Rezhym dostupu: <http://commons.com.ua/novij-poryadok-dennij-dlja-universitet/>

12. Fenomen innovacij: osvita, suspi'l'stvo, kul'tura: monografija / [za red. V. G. Kremenja]. – K.: Ped. Dumka, 2008.

Ryabchenko V. I., Doctor of Philosophy Sciences, Senior Science Collaborator, Leading Science Employee of Leadership and Institutional Development of Higher Education Department, Institute of Higher Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (Ukraine, Kyiv), gileya.org.ua@gmail.com

Classic University: problem of identity and institutional development in context of European integration and globalization

In article grounded the expediency of saving identity of classic universities as a source of spirituality and tool of vaccination from technocracy and excessive cynical pragmatism, which are the part of ideological expansionism basis for modern civilization, that caused global ecological and socio-economical crisis. Proved that losing identity of classic universities will lead high education institute to its depersonalisation and dissolution in monetized-entrepreneurial educational space, which will make it amorphous, natural, uncertain and prone to vulgar simplification and primitivism. Attention is paid on giving priority to innovations of social development, which is determined by social relations. This explained that a priority have to save humanity from non-adequate policy concerning achievements of science-technical progress, that can cause its self-destruction. Made highlights about treats which carries commercialization of higher education institutions in countries with strong capitalism with oligarchic-clan structure. Explained that in countries such Ukraine, absence of normal competitiveness environment and stable rules in business there are no grounds to expect huge investments in science, e.g. financing of fundamental research from private capitalism side, as well as foreign one. That's why retrenchment of government financing of national academic and university education makes it to commercialize for its own survival. It expresses through pursuing «short» money and condemns Ukraine to be a life outsider in world civilization.

Keywords: spirituality, globalization, European integration, identity, institutional development, classic university, commercialization, crisis, ideology, technocratism, cynical pragmatism.

* * *

УДК 37.013.73

Сагуйченко В. В.,
кандидат філософських наук, доцент, докторант
кафедри філософії, Харківський національний
педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди
(Україна, Харків), valentina.sag@ukr.net

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПОВОРОТ У ДОСЛІДЖЕННІ ОСВІТНІХ ІНСТИТУЦІЙ

Досліджується взаємозв'язок культури і освіти в сучасних соціокультурних контекстах, адже культурологічний підхід до формування нових освітніх стандартів і навчальних програм може допомогти реформуванню освітніх інституцій у площині гуманізації освітньої діяльності. У цьому випадку пропонується культурологічний підхід як засіб реалізації навчально-виховної діяльності педагогів до формування важливих інтелектуальних умінь, серед яких головним є самостійний пошук необхідної інформації, своєчасне її поповнення і, що важливо, здатність до осмислення та перетворення у відповідності з новими соціокультурними контекстами у кожній життєвій ситуації. Реалізація такого важливого завдання допоможе сприймати цінності і культурні надбання своєї країни і поважати представників інших культур, що є актуальним для глобалізованого світу. Це є важливим і для нашої освіти у контексті подальшого реформування освіти та практичного входження у Болонський освітній процес, приведення нормативно-правових документів країни у відповідність до європейських, зокрема, рекомендацій Європейського Парламенту та Ради ЄС «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя».

Ключові слова: освіта, культура, філософія освіти, реформування освіти.

Філософія освіти все частіше виступає як поле для дискурсу представників різного наукового знання, серед яких, крім філософів, педагоги, психологи, соціологи, культурологи, економісти, фахівці з державного управління. Все частіше ми досліджуємо соціокультурний контекст освіти, що і підтверджує зв'язок освітніх інституцій з культурою, суспільством. Але поява культурології як навчальної дисципліни в освітніх інституціях України, зокрема у вищих навчальних закладах, пов'язана із створенням нової системи незалежної України як альтернатива навчальним курсам діалектичного і історичного матеріалізму і відповідь на необхідність реалізації оновлення гуманітарної складової в освітніх інституціях країни. До того ж ми погоджуємося з дослідженням Девіда Хезмондалш у його ствердженні, що «разом з культурою в сучасному суспільстві з'являється поняття культурної індустрії, яка більше ніж всі інші види виробництва, залучена у виробництво і розповсюдження продуктів, а саме текстів, що впливають на наше розуміння світу» [17, с. 16]. Дослідник акцентує на складному, опосередкованому, найчастіше непрямому характері цього впливу інформаційних текстів газет, програм новин, документальних і художніх фільмів, аналітичних матеріалів, а також розваг. У таких складних соціокультурних контекстах різноманітна продукція культурної індустрії є вагомим фактором нашого життя і дітей і дорослих. Враховуючи небезпечність впливу масової культури на молодь, документами Міністерства освіти і науки передбачається посилення культурної складової у навчально-виховному процесі. Так, Проектом Закону України «Про освіту», враховуючи рекомендації Європейського парламенту і ради Європи від 18.12.2006 року щодо формування ключових компетентностей ціложиттєвої освіти, запропоновано введення нових стандартів, серед десяти ключових є і обґрунтування культурної складової. «Загальнокультурна грамотність передбачає здатність розуміти твори мистецтва, формувати власні мистецькі висловлення, смаки, самостійно виражати

ідеї, досвід та почуття за допомогою мистецтва. Цей компонент, не заперечуючи такі усталені компетенції як математична грамотність, екологія і здоров'я, уміння навчатися впродовж життя, знання рідної, державної мови і іноземних мов, підприємливість, природничі науки і технології, соціалізація, передбачає глибоке розуміння власної національної ідентичності як підґрунтя відкритого ставлення та поваги до розмаїття культурного вираження інших» [13, с. 14–19]. Це і перегукується з європейськими еталонними рамками, де акцент на обізнаності та самовираженні у сфері культури, а саме знання державного та європейського культурного спадку та його місця в світі через знання видатних культурних праць, в тому числі популярної сучасної культури, розуміння культурного та мовного різноманіття Європи та інших частин світу, бажання збереження його та важливість естетичних факторів у повсякденному житті. Європейський документ підкреслює необхідність: чітке розуміння своєї власної культури та культурна усвідомленість можуть бути основою для сприйняття та поваги до різноманітних культурних проявів, а позитивне ставлення включає творчий підхід та бажання сприяти естетичному вираженню через мистецьке самовираження та участь у культурному житті. Еталонними рамками передбачено критичне мислення, творчість, ініціативність, вміння вирішувати проблеми. Оцінка ризику, вміння приймати рішення та вміння конструктивно керувати емоціями. А це все важливо для всіх основних компетенцій [14, с. 6, 13, 14]. Тому важливо підкреслити необхідність для сучасного суспільства у інтеграції гуманітарного знання, і це завдання повинна виконати культурологія як наука про культуру. Необхідно відмітити, що полем для дискурсу є філософія освіти, яка поєднує дві важливі і рівноцінні для освітньої діяльності складові – культуру і освіту. Освіта не зводиться до простої обробки інформації, до розподілу знань по окремих категоріях. Як акцентує дослідження Джерома Брунера, мета освіти – допомогти учням у створенні смислів, які припускають розуміння людиною традицій і цінностей культури [5].

Взаємозв'язок освіти і культури у різних контекстах аналізували відомі вітчизняні та зарубіжні педагоги, філософи, психологи, культурологи. Серед них К.–О. Апель, М. Бахтін, О. Больнов, М. Бубер, Ю. Габермас, А. Єрмоленко, Н. Луман, Л. Ситниченко. Вони акцентували важливість потенціалу інтеркультурної комунікації у сучасних педагогічних практиках. В. Андрущенко, У. Бек, В. Бичко, С. Клепко, В. Кремень, М. Култаєва, М. Михальченко, О. Навроцький, М. Попович, Н. Радіонова, І. Степаненко підкреслювали актуальність культурної і освітньої глобалізації, життєтворчості особистості. Контексти національного і чужого досліджували І. Денисенко, К. Карпенко, В. Корженко, М. Култаєва, В. Малахов та ін.

Сучасні дослідження філософів свідчать, що змінюються часи, «разом з ними змінюється культура, а, значить, і люди у своєму відношенні до неї. Ідея культури не вічна істина, а продукт свого часу: вона суттєво трансформується з кожним новим поворотом європейської історії. Різні образи культури лише фіксували корінні здвиги у житті і свідомості європейської людини. У цьому сенсі ідеї культури

завжди сучасна, співзвучна своєму часу, якщо, звичайно, розуміти під сучасністю не реальність, що має точне історичне датування, а проблему, що постійно вирішується людиною» [12, с. 8–9]. Важливо, що, як акцентує дослідження, «культуру не побачиш теж самими очима, що предмети зовнішнього світу. Виникає потреба бачення особливого роду – бачення умом, або умовляд, здатністю до якого і наділена філософія». І далі у дослідженні підкреслюється: «філософія не вивчає культуру у її різноманітних проявах, а обґрунтовує саме можливість її існування у світі» [12, с. 11, 12].

Мета дослідження: розглянути культурологічний поворот у дослідженні освітніх інституцій і його значення для реформування освіти.

Для ефективного практичного реформування освіти України необхідно врахувати дослідження представників різних течій реформування освітньої галузі. Так, серед представників критиків сучасної шкільної системи Іван Ілліч, який пропонував знайти нові канали для навчання через розвиток альтернативних інституціональних перетворень, створення освітніх мереж, що розширюють можливості міжособистісних комунікацій і приділяють увагу кожній особистості, сприяють вільному від школи розвитку через посилення долі вільного часу, підіймають питання організації власного дозвілля, допомагають протистояти сучасній індустрії послуг [6]. Вчений відмовляв освітнім інституціям у їх праві на монополію в освіті. Йому вторить Кен Робінсон, стверджуючи про відсутність процесу індивідуалізації в галузі освіти і пропонуючи «визнати, що інтелект – різноманітний і багатограний, давати учням змогу розвивати власні інтереси й уміння, пристосувати навчальний графік до різного темпу, за яким вчаться учні, оцінювати успішність учнів так, щоб сприяти їхньому особистому розвитку й досягненням» [8, с. 94]. І тут роль освітніх інституцій дуже важлива: якщо ми маємо погодитися з дослідженням П. Бурдье, де він акцентує на подвійному свавіллі педагогічного впливу: «усякий педагогічний вплив об'єктивно є символічним насильством, постільки своєю довільною владою нав'язує культурне свавілля». Педагогічний вплив, підкреслює дослідження, «має за мету відтворення культурного свавілля класів, що панують або підлеглих класів. Педагогічний вплив здійснюється у навчальних закладах, де система пануючої освіти намагається забезпечити себе монополію на легітимне символічне насильство» [3, с. 24]. І нам важливо збереження культури і світу дитинства, на чому наполягають системні дослідження М. Мид, Дж. Уайтінга та Б. Уайтінга. Актуальним є дослідження Джерома Брунера, що акцентує нашу увагу на важливості розкриття своїх можливості завдяки участі у житті культури, де головним є засвоєння характерних для даної культури можливості та здатності до дискурсу [5]. Але слід врахувати і дослідження відомого англійського експерта освітніх реформ Майкла Барбера, який свідчить: «вже давно в культурі нашої країни укорінилося уявлення, що негаразди у галузі народної освіти неминучі воно як і бідність невикорінно... Від нас, працівників народної освіти, чекають, очолення авангарду кампанії з питань реформування культури, де є зазілля бідності. А ми лише погіршуємо становище. А тим, хто намагається підіймати питання о неблагополуччі, традиційно

відповідають, що слід приймати до уваги успіх багатьох, а не неуспіх декількох...але не враховують серйозного обговорення неблагополучної ситуації, що, по суті, і є запорукою успіху» [1, с. 25]. Ці вислови певним часом скептики вважали як виклик застійній культурі. Досліджуючи вплив культури на освітні інституції, нам необхідно врахувати, що «для української культури постає надзвичайної складності завдання – прилучаючись до глобалізованого «Ми», зберегти відчуття ідентичності власного «Я». А це вимагає не лише притаманних нашому менталітетові толерантності, налаштованості на сприйняття «іншого» як «свого, але і розвиток (а може і створення) відчуття власної неповторності, гідності, вміння сполучати прагнення до зближення з «іншим» зі здатністю бути в опозиції до нього» [4, с. 242]. У цьому аспекті важливо прислухатися до представників революційної критичної педагогіки, зокрема, Пітера Мак-Ларена, що вважають працівників освіти провідниками соціальних змін [11]. Експерти, що досліджують ефективність реформування освітніх систем акцентують на відповідальності школи за соціальну місію, що передбачає навчати дітей співпраці, роботі у колективі, єдиній команді, поважати культурні відмінності, бути гарними громадянами, мати певну громадянську позицію. Підводячи підсумки вдалих освітніх реформ М. Фулан стверджує: «підставою успіху реформ є поєднання навчання з викладанням і оцінкою; педагогіка, поєднана з технологіями, системна синергетичність і соціальний капітал для досягнення професіоналізму» [15, с.102; 16]. Ці дослідження допомагають перейти до обґрунтування культурологічного підходу у дослідженні освіти через вирішення завдань організації ефективної взаємодії освітніх інституцій і соціуму у нових соціокультурних контекстах. Соціум і культура тісно пов'язані з давніх часів: «соціальною основою цивілізації Стародавнього Сходу є сільська община, яка тримає на собі розвинуту бюрократично-деспотичну надбудову, фундаментом античного суспільства та його культури є поліс – міська община, спільнота вільних повноправних громадян» [18, с. 4]. З чим асоціюється культура? – замислюються наші сучасні дослідники і стверджують: «існують різні класифікації культури, але є одна, мабуть, специфічно культурологічна, і це класифікація через її «дійових осіб», культурних героїв, особистостей, через «людину культури». І далі дослідник продовжує: «Ціла низка концепцій сучасної культури стверджує, що ми живемо в суспільстві віртуального споживання і споживаємо не реальні товари та послуги, а віртуальні знаки, символи та ідеї. Фантазії та фантазми щодо того, що вона придбає чи куди поїде, виявляється набагато важливішими для людини, ніж зусилля над їх реалізацією» [7, с.100, 144]. Важливо прийняти до уваги ствердження, що «національна культура є одним з численних, але щоразу неповторних складників загальнолюдського культурного континууму. І що загальнолюдської культури як такої, поза її національними складовими немає» [10, с.285]. Звернемо увагу на дослідження М. Култаєвої щодо теоретичних перспектив дослідження взаємозв'язку між освітою і суспільством: «суспільне призначення і покликання філософії освіти розкривається у досвіді її теоретичної саморефлексії. Культурні, економічні та соціально-

політичні умови визначають темпи і спрямованість розвитку освіти. Але й освіта, в свою чергу, є одним з чинників, що змінюють суспільне життя, впливають на темпи суспільного розвитку і зрештою визначають перспективу людини і людства» [9, с. 10]. Для нашого дослідження важливим і актуальним у площині культурологічного підходу дослідження освітніх інституцій є робота М. Бердяєва «Сенс творчості», де у розділі XIV (Три епохи. Творчість і культура. Творчість і церква. Творчість і християнське відродження) філософ підкреслює: «Підсумок всього світового життя і світової культури – постановка проблеми творчості, проблеми антропологічної відвертості. Філософія наша є тільки вступ до філософії творчості, але не є філософією творчості. І життя наше є лише є переходом до життя творчого, але ще не є творче життя» [2, с. 533].

Якщо педагогічна діяльність – це не тільки методика, технології, але й інноваційна діяльність, на чому наголошують нові законодавчі освітні документи, то філософія освіти є підґрунтям для створення життєвого простору освітніх навчальних закладів з різноманітним творчої практичної особисто орієнтованої діяльності у відповідності до соціокультурних контекстів за рахунок реалізації культурної парадигми. Для цієї парадигми важливим стає взаємозв'язок культури і освіти в сучасних соціокультурних контекстах. Культурологічний підхід до формування нових освітніх стандартів і введення індивідуальних навчальних програм, що передбачаються нормативно-правовими документами з реформування освіти України, може допомогти змінити освітні інституції у площині гуманізації освітньої діяльності, а саме з реалізації навчально-виховної діяльності педагогів до формування важливих інтелектуальних умінь, серед яких головним є самостійний пошук необхідної інформації, своєчасне її поповнення і, що важливо, здатність до мотивації осмислення та перетворення у відповідності з новими соціокультурними контекстами у кожній життєвій ситуації.

Практична реалізації такого важливого завдання допоможе сприймати цінності і культурні надбання своєї країни і поважати представників інших культур, що є актуальним для глобалізованого світу. Це є важливим і для нашої освіти у контексті подальшого реформування освіти та практичного реального входження у Болонський освітній процес, приведення нормативно-правових документів країни у відповідність до європейських, зокрема, рекомендацій Європейського Парламенту та Ради ЄС «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя». Від успішного впровадження реформи освіти залежить конкурентоздатність української освіти на світовому ринку освітніх послуг.

Список використаних джерел

1. Барбер М. Приказано добиться результата. Как была обеспечена реализация реформ в сфере государственных услуг Великобритании / М.Барбер; пер. с англ. Е.К.Кудрявцевой, Н.С.Макаровой. – М.: Изд.дом высшей школы экономики, 2011. – 396с.
2. Бердяев Н.А. Смысл творчества. Опыт оправдания человека. – М.: Правда, 1989. – 607 с.
3. Бурдые П. Воспроизводство: элементы теории системы образования. Пер Н.А.Шматко. – М.: Просвещение, 2007. – 267 с.

4. Горський В.С. Біля джерел: (Нариси з історії філософії України). – К.: Вид. дім «КМ академія», 2006. – 262 с.

5. Джером Брунер. Культура образования. Пер. с англ. Л.В. Трубицина, А.В. Соловьев. – М.: Просвещение, 2006. – 223 с.

6. Иллич И. Освобождение от школ. Пропорциональность и современный мир. Пер. М.Чердиченко, Ю.Турчаниновой, Э. Гусинского. – М.: Просвещение, 2006. – 160 с.

7. Івашина О.О. Загальна теорія культури. – К.: Вид. дім «КМ академія», 2008. – 215 с.

8. Ken Robinson і Lu Aronika. Школа майбутнього. Революція у вашій школі, що назавжди змінить освіту. Пер. з англ. Ганна Лелів. – Львів: літопис, 2016. – 256с.

9. Култаєва М.Д. Суспільне покликання філософії освіти у сучасних соціокультурних контекстах: монографія. – Х.: ТОВ «Щедра садиба плюс», 2014. – 388 с.

10. Лисий Іван. Філософська і мистецька культура. – К.: Вид. дім «КМ академія», 2004. – 368с.

11. Марк–Ларен П. Жизнь в школах: введение в критическую педагогику. Пер. О.Ю. Фадіной. – М.: Просвещение, 2007. – 417 с.

12. Межуев В.М. Идея культуры. Очерки по философии культуры. – М.: Прогресс – Традиция, 2006. – 408с.

13. Нова школа. Простір освітніх можливостей. Проект для обговорення. Міністерство освіти і науки України. – К., 2016. – 34 с.

14. Рекомендації Європейського парламенту та ради Європи щодо формування ключових компетентностей шкільної освіти від 18.12.2006 року.

15. Фуллан М. Выбор ложных движущих сил для реформы целостной системы (пер. с англ. А. Пинской)// Ежеквартальный научно-образовательный журнал Высшей школы экономики «Вопросы образования». – 2011. – №4. – С.79–105.

16. Фуллан М. Новое понимание реформ в образовании. Пер. Е.Л. Фруминой. – М.: Просвещение, 2006. – 272 с.

17. Хезмондаш Д. Культурные индустрии / пер. с англ. И.Кушнаревой. – М.: Изд. Дом Высшей школы экономики, 2014. – 456 с.

18. Чумаченко Б.М. Вступ до культурної античності. – К.: Вид дім «КМ академія», 2008. – 174 с.

References

1. Barber M. Prikazano dobit'sja rezul'tata. Kak byla obespechena realizacija reform v sfere gosudarstvennyh uslug Velikobritanii / M. Barber; per. s angl. E. K. Kudrjavcevoj, N. C. Makarovoј. – М.: Izd. dom vysshej shkoly jekonomiki, 2011. – 396 s.

2. Berdjaev N. A. Smysl tvorchestva. Opyt opravdanija cheloveka. – М.: Pravda, 1989. – 607 s.

3. Burd'e P. Vosproizvodstvo: jelementy teorii sistemy obrazovaniya. Per N. A. Shmatko. – М.: Prosveshhenie, 2007. – 267 s.

4. Gorsk'kyj V. S. Bilja dzherel: (Narysy z istorii' filos. kul'tury Ukrainy). – К.: Vyd. dim «КМ академія», 2006. – 262 s.

5. Dzhherom Bruner. Kul'tura obrazovaniya. Per. s angl. L. V. Trubicina, A. V. Solov'ev. – М.: Prosveshhenie, 2006. – 223 s.

6. Illich I. Osvozozhdenie ot shkol. Proporcional'nost' i sovremennyy mir. Per. M. Cherednichenko, Ju. Turchaninovoј, Je. Gusinskogo. – М.: Prosveshhenie, 2006. – 160 s.

7. Ivashyna O. O. Zagal'na teorija kul'tury. – К.: Vyd. dim «КМ академія», 2008. – 215 s.

8. Ken Robinson і Lu Aronika. Shkola majbutn'ogo. Revoljucija u vashij shkoli, shho nazavzhdy zminyt' osvitu. Per. z angl. Ganna Leliv. – L'viv: litopys, 2016. – 256 s.

9. Kultajeva M. D. Suspil'ne poklykannja filosofii' osvity u suchasnyh sociokul'turnyh kontekstah: monografija. – H.: TOV «Shhedra sadyba pljus», 2014. – 388 s.

10. Lysyj Ivan. Filosof's'ka i mystec'ka kul'tura. – К.: Vyd. dim «КМ академія», 2004. – 368 s.

11. Mark–Laren P. Zhizn' v shkolah: vvedenie v kriticheskiju pedagogiku. Per. O. Ju. Fadinov. – М.: Prosveshhenie, 2007. – 417 s.

12. Mezhuев V. M. Ideja kul'tury. Oчерki po filosofii kul'tury. – М.: Progress – Tradicija, 2006. – 408 s.

13. Nova shkola. Prostrir osvitynih mozhlyvostej. Proekt dlja obgovorenija. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. – К., 2016. – 34 s.

14. Rekomendacii' Jevropejs'kogo parlamentu ta rady Jevropy shhodo formuvannja ključovyh kompetentnostej cilozhyttjevoј' osvity vid 18.12.2006 roku.

15. Fullan M. Vybhor lozhnyh dvizhushhij sil dlja reformy celostnoj sistemy (per. s angl. A. Pinskoј) // Ezhekvartal'nyj nauchno-

obrazovatel'nyj zhurnal Vysshej shkoly jekonomiki «Voprosy obrazovaniya». – 2011. – №4. – S.79–105.

16. Fullan M. Novoe ponimanie reform v obrazovanii. Per. E. L. Fruminoј. – М.: Prosveshhenie, 2006. – 272 s.

17. Hezmondalsh D. Kul'turnye industrii / per. s angl. I. Kushnarevoj. – М.: Izd. Dom Vysshej shkoly jekonomiki, 2014. – 456 s.

18. Chumachenko B. M. Vstup do kul'turnoi' antychnosti. – К.: Vyd dim «КМ академія», 2008. – 174 s.

Sahuichenko V. V., PhD, associate professor, doctoral student of philosophy, Kharkiv National Pedagogical University G. S. Skovorody (Ukraine, Kharkiv), valentina.sag@ukr.net

Cultural turn in the study of educational institutions

The study of the relationship between the culture and education in contemporary social and cultural contexts by means of cultural approach to the formation of the new educational standards and curriculum reform can help educational institutions in the plane of the educational activities humanization. In this case it is proposed to use the cultural approach as a means of implementing educational activities for teachers in the formation of important intellectual skills, including the main thing i.e. to search independently for relevant information, the timely its completion and, importantly, the ability to interpret and transform it in correspondence with the new socio-cultural context of each situation. The implementation of such an important task will help to apprehend the values and cultural heritage of the country and respect other cultures, which is important for the globalized world. It is important for assisting our education in the context of further education reformation and practical entry into the Bologna educational process, bringing the legal documents of the country in line with European ones, in particular, the recommendations of the European Parliament and of the Council «On the core competence for Lifelong Learning».

Keywords: education, culture, philosophy of education, educational reform.

* * *

УДК 398.1:615.89

Силадій І.,
здобувач, Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова (Україна, Київ),
zhzhkot@gmail.com

ГОЛОВНІ ВИКЛИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВЕКТОРУ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ

Невідворотність інтеграції України в європейське співтовариство зумовлює необхідність дослідження викликів європейського вектору розвитку освіти. Європейська інтеграція – це розширення сфери дії принципу свободи на різні європейські народи і різні сфери людської діяльності. Але інтеграційна політика ЄС в сфері вищої освіти поширюється на Україну переважно в рамках програм технічного сприяння країнам-партнерам. Така політика зумовлює певні ризики в розвитку української освіти, передбачаючи необхідність розв'язання проблем вестернізації і гуманітаризації освітнього простору, вирішення мовного питання, а головне – формування конкурентоспроможного фахівця. Тим не менше, усвідомлення необхідності інтеграції української системи освіти в європейський освітній простір є рушійною силою її реформування та модернізації.

Ключові слова: людина, освіта, парадигма освіти, вестернізація освіти, гуманітаризація освіти, освітні ризики.

Український вектор розвитку освіти визначається фахівцями як формування людини з новим типом мислення, яке є невіддільним від розуміння парадигми планетарної свідомості ХХІ століття. Освіта в інформаційному суспільстві має розвиватися з огляду на інноваційну економіку, ефективне природокористування (в контексті стратегії сталого розвитку та основних положень коеволуції: постійна взаємодія людських та природних систем, їх взаємний вплив та постійна адаптація до змін), вимагає організації інноваційного підходу, підготовки фахівців з інноваційним мисленням [5, с. 131]. Концепція модернізації вищої освіти в Україні передбачає докорінний перегляд і створення програм її зближення з європейським науковим та освітнім простором. Запорукою цього процесу може виступати збереження здобутків національної системи